

valencià i per la llengua antiga — ; si el valencià distingeix entre el primer i el segon terme i si uns escriptors mantenen aquesta distinció en llur literatura epistolar, no es pot afirmar, d'una manera absoluta, que el català hagi reduït a dos els seus demostratius, per bé que ho hagin fet gairebé totalment els parlars del Principat ; seria bo d'examinar com apareixen els fets estudiats pel Sr. Badia en italià i en francès, tant en la llengua antiga com en els dialectes). — CARME BOYÉ, Secretari.

6 desembre 1950: Història. — Presideix el Sr. FERRAN SOLDEVILA.

El Sr. EUFEMIA FORT I COGUL s'ocupa de *La figura de Simó Salvador, bisbe de Barcelona (1369-1445)*. Comença dient que la figura d'aquest bisbe és gairebé desconeguda, puix que la documentació referent a ell s'ha dispersat i els episcopologis barcelonins més aviat desorienten. A més, damunt d'ell plana la sospita d'il·legitimitat d'origen, però el comunicant ha pogut provar amb documents que era fill de Berenguer Salvador, notari, i de Geraldona de Puig, i que havia nascut l'any 1369 a la Selva del Camp. Simó Salvador devia anar a l'Estudi de Bolonya : així consta en una sol·licitud per a ell, de Joan I, l'any 1391. Benet XIII i el rei *Magnànim*, més tard, l'utilitzaren com a diplomàtic. Del 1397 coneixem intervencions seves a la Cort papal de Roma, com a ambaixador del papa Luna, per tal de gestionar la unió de l'Església durant el Cisma. A principis del segle xv el trobem de rector a Montblanc, on donà un gran impuls a l'obra de l'església de Santa Maria. Però la seva residència habitual fou a la Cort de Benet XIII. Ell rebé els ambaixadors del Concili de Constança, arribats a Peníscola pel gener de 1417. Sembla, però, que Simó Salvador no seguí l'Antipapa en la seva obstinació. El 1420 Martí V el fa ardiaca de València quan ja era canonge de Lleida i de Barcelona, i el rei Alfons l'envia a Roma per tal de gestionar prop del Pontificat diversos afers relacionats amb la futura conquesta de Nàpols. Insisteix el comunicant amb textos que proven la confiança que Alfons *el Magnànim* tenia a Simó Salvador. Diu que ell preparà el Conclave de Sant Mateu, on Gil Sánchez Muñoz, el successor del papa Luna, declarà extingit el Cisma. (1429). Finalment, com a premi dels seus grans serveis a la Corona, aconseguí d'obtenir la mitra barcelonina (1433). Del regisme pontifical de Simó Salvador cal considerar la seva actuació com a prelat, que deixà disposicions fructíferes ; les seves tibants relacions amb el Consell barceloní ; la seva tasca a les Corts i la seva presència als Concilis, i els seus mecenatges, principalment el retaule de Sant Salvador a la Seu de Barcelona.

Intervenen el PRESIDENT (remarca l'interès de la combinació de les dades locals ofertes pels arxius de la Selva del Camp amb la perspectiva universal d'aquest singular personatge, que visqué i influí en la transcendental cruïlla del Cisma d'Occident) i el Sr. F. DURAN I CAÑAMERAS. — JOAN MERCADER, Secretari.

16 desembre 1950: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. JOSEP DE C. SERRA I RÀFOLS fa un *Examen comparatiu de cases de Pompeia i d'Empúries*. Comença dient que fa molts anys que s'inicià l'excavació de les restes d'una gran casa a la ciutat romana d'Empúries ; recentment s'ha completat l'excavació i, coneguda del tot la seva planta, es poden fer algunes comparacions que permetin de datar i filiar els seus elements més antics, ja que durant el transcurs del temps en què fou habitada experimentà gran nombre de transformacions. El barri romà d'Empúries fou edificat en el lloc que havia ocupat la població indígena, la qual voltava la

colònia mercantil grega. En excavar per sota les restes de la casa romana s'han trobat altres restes d'humils habitacions ibèriques iguals a les dels poblats coneguts de la costa catalana. Aquest barri, en el seu estrat romà, degué construir-se vers el segle i a. de J. C. En el tros conegut fins ara, que és una petita part del perímetre voltat per les muralles de basament de pedra i part alta de formigó, es construïren cases molt amples, una de les quals és la que hem estudiat i que ocupa una superfície d'uns vuit-cents metres quadrats. Té la planta típica de les cases de tipus hellenístic, amb atri i peristil. Els paviments més antics són d'*opus signinum*, i els mosaics conservats, senzills, però alguns amb *emblemae* de tipus alexandrí, són posteriors. El peristil apareix voltat d'un criptopòrtic cobert amb bigues posades horitzontals. Si cerquem paral·lels d'aquest tipus de casa en trobem d'extraordinàriament semblants a Pompeia, de la qual sabem la destrucció el segle i. Pompeia és una ciutat amb grans influències hellèniques; això explica la seva similitud amb Empúries, de rel igualment grega. Per tal de fer aquestes semblances visibles, el comunicant mostra plantes i fotografies d'Empúries i de cases pompeianes de les quals escolleix per a l'examen la casa anomenada de Menandre dins el recinte urbà i la coneguda amb el nom de *villa dei Misteri* en l'àrea suburbana. El problema que es planteja a Empúries és el de la conservació d'aquestes restes, ja que, o cal resignar-se a llur desaparició, o bé restaurar-les tan completament que quedin cobertes. En aquest cas les cases de Pompeia poden servir de guia. Actualment s'estan fent proves en vistes a la restauració.

Intervenien els Srs. J. PUIG I CADAFALCH (exposa alguns antecedents de la primera època de l'excavació d'aquesta casa i manté el criteri de fer una consolidació que permeti de conservar les restes descobertes), J. VILASECA (en tota restauració que es faci caldria deixar clarament destriada la part autèntica de la part restaurada) i F. DURAN I CAÑAMERAS (parallelisme amb una villa romana de Maó). — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

20 desembre 1950: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT fa l'elogi d'Emili Vallès, Membre de la Societat, mort el dia 26 de novembre.

El Sr. JOSEP M. DE CASACUBERTA exposa la seva comunicació sobre *Poesies juveniles de Jacint Verdaguer*, l'objecte de la qual és presentar a la Societat unes mostres d'aquells escrits i dels comentaris que han d'acompanyar-los en l'edició que el comunicant en prepara. Els quatre textos escollits són d'assumpte històric. Un d'ells, *Al héroe montanyés En Joseph Manso*, havia estat publicat en el volum dels Jocs Florals de l'any 1865, però no figura en cap dels reculls, parcials ni generals, de composicions de l'autor. Dels altres, que corresponen sens dubte al darrer període (anys 1867 a 70) del cicle juvenívol de la producció verdagueriana, només se'n conserven esborranys, i són rigorosament inèdits; el comunicant els designa amb els títols *La Morta-Viva*, *Bac de Roda* i *Roca Guinarda*. Com a introducció a la lectura i el comentari d'aquestes peces, el Sr. Casacuberta exposa les característiques i la cronologia del conreu del gènere històric per En Verdaguer durant la seva juvenesa, així com la ideologia i els sentiments patriòtics que solen inspirar aquest conreu. Adverteix també que alguns dels escrits verdaguerians fins ara inconneguts o molt poc coneguts posseeixen un real mèrit intrínsec, però que són de bon tros més nombrosos els d'escassa o nulla vàlua literària. Àdhuc aquests — afegeix — ofereixen gairebé sempre un interès per a l'estudi de la figura del gran poeta, adés perquè aclareixen